

NHÀN NGÂM

PHẦN I.- NGUYÊN TÁC

Ai xui cơn bắc thổi vù vù
Trái gió ngày hè lạnh thiết phu
Vong quốc đâm đầu vào Khổng Mạnh
Tục đồ chỗ mồm đến Xuân Thu
Văn minh lằm bóng theo cân lực
Tinh túy nên hình ở tự tu.
Mới biết trời Nam khi nắng hạ
Cơn nồm phe phẩy mát như ru.

PHẦN II.- CHÚ GIẢI

A.- Giải Nghĩa Những Câu Chữ Khó

Nhàn ngâm: Lúc nhàn hạ, cảm hứng mà ngâm thơ.

Cơn Bắc: Cơn gió bắc, gió bắc từ phương bắc thổi tới, tượng trưng cho sức mạnh quái ác của bọn xâm lăng miền bắc (Tàu).

Thiết phu: Cắt da.

Vong quốc: Mất nước

Khổng Mạnh: Khổng Tử, Mạnh Tử, người chủ xướng và truyền bá đạo Nho.

Tục đồ: Tục tử phạm phu, quê mùa đốt nát.

Xuân Thu: Kinh Xuân Thu do Khổng Tử làm ra, ngụ ý khen chê, phân biệt thiện ác của các vị đế vương.

Cân lực: Gân sức, sức mạnh bằng gân cốt, thể chất. Ở đây ngụ ý nói chủ trương Duy Vật.

Tinh túy: Phần tinh thần.

Tự tu: Tự mình tu sửa lấy thân, tâm, tính mệnh mình.

Cơn nồm: Gió mát từ phương Nam thổi lại. Tượng trưng cảnh thanh bình. Ở đây muốn nhắc đến bài ca "Nam Phong".

Nguyên văn: Nam phong chi huân hề!
 Khả dĩ giải ngô dân chi uẩn hề!
 Nam phong chi thời hề!

Tạm dịch: Gió Nam thơm mát chừ!
 Có thể giải tỏa nỗi niềm u uẩn của dân ta chừ!
 Gió Nam thổi về đúng thời vụ chừ!
 Có thể làm giàu thêm của cải cho dân ta chừ!

B.- ĐẠI Ý TỔNG QUÁT

Nêu lên cái hiểm họa xâm lăng phương Bắc để cố ý cảnh cáo bọn người đã vong quốc mà còn chạy theo đuôi cái chiêu bài ngoại lai (Khổng Mạnh). Kẻ phàm phu tục tử còn dám xía mồm vào chuyện phê phán lịch sử, khen chê thiện ác. Kẻ bỏ mồi bắt bóng đi theo chủ trương chỉ biết lấy sức mạnh của đường gân bắp thịt làm văn minh. Sau cùng đưa ra ý kiến cần tự tu dưỡng lấy tính mệnh mình để gây nên cốt cách hầu để đón chờ đúng lúc được ngọn gió Nam thổi tới đem lại luồng sinh khí mát mẻ và yên vui.

C.- Ý NGHĨA CHI TIẾT

Cái họa xâm lăng từ phương Bắc đe dọa như sức mạnh tàn ác của luồng gió bắc thổi vù vù ngược thời tiết. Ở miền Nam đương vào mùa hè nóng bức bỗng nhiên gặp trái gió trở nên rét mướt! Cái gió rét cắt thịt cắt da con người ta!

Thế mà có những kẻ chưa ý thức được những điều nguy hiểm kia. Đã là kẻ mất nước mà còn đi vọng ngoại! Đâm đầu vào lưới Khổng Mạnh thì những con cá mù quáng kia làm sao mà gỡ mình ra khỏi? Chẳng biết rằng cái đạo Khổng Mạnh đã bị bọn Hán nho xuyên tạc từ lâu, nay nó chỉ là cái công cụ của bọn Thiên triều bảo vệ cái ngai vàng đế quốc nòi Hán? Lại còn những loại phàm phu tục tử dám toan xía mồm mách lẻo đến chuyện lịch sử, khen chê công tội của Xuân Thu, thật là lỗ lã! Mặt khác cũng có những kẻ bỏ mồi bắt bóng chạy theo đuôi cái chủ trương thiên về sức mạnh đường gân thớ thịt của thể chất (vật chất). Chẳng biết con đường lương tâm, tự tu dưỡng tính, mệnh mình, nuôi dưỡng cái tinh thần trọng hậu ở trong để biểu lộ bằng uy nghi ra bên ngoài gây nên cái tư thế của trời Nam khi nắng hạ. Đón gió nồm nam thổi tới mà hít thở bầu không khí mát mẻ trong lành, yên vui thỏa mãn.

D.- BÌNH LUẬN

Sức mạnh tàn phá của cơn gió bắc thổi vù vù, ngược lại cả thời tiết miền Nam đang mùa hè nắng hạ trở nên rét buốt như xé thịt cắt da. Tác giả khéo vận dụng những lời lẽ biểu tượng nói lên cái mưu đồ xâm lược của miền bắc. Có ý cảnh cáo và chỉ trích những kẻ vô ý thức mù quáng chạy theo đuôi kẻ thù. Việc chỉ trích cảnh cáo những kẻ phản động như thế cũng là chính đáng. Những lời lẽ sấm sét, búa rìu đưa ra làm kinh hồn bạt vía bọn trơ trên như thế cũng đáng. Tuy nhiên ở đây dùng những tiếng như: "đâm đầu", "chỗ mồm" tuy "thô" không hợp với nhan đề "nhàn ngâm" nhưng thật đáng đối với những kẻ "mất nước mà vọng ngoại".

Bốn câu "tiền giải có vẻ gay gắt, xuống đến phần hậu giải đã điềm đạm; Chê bọn đi theo cái gọi văn minh do sức mạnh đường gân thớ thịt chỉ là "duy vật" là "lầm bóng bỏ mồi" là đúng. Tác giả đưa ra đường lối "hướng tâm" quay về nội tại, tu dưỡng tính mệnh. Vì con người ở trong có trọng hậu thì ở ngoài mới uy nghi. Có như thế mới tạo nên được cơ hội cho miền nam khi nắng hạ, đón được những cơn Nồm Nam phe phẩy, ngồi mà ca khúc: "Nam Phong chi Huân hề!"/.